

Maksātņespējas process Civilprocesā

Latvijas Sertificēto maksātņespējas procesa
administratoru asociācijas
valdes priekšsēdētājs Olavs Cers

Rīgā, 2014. gada 5. decembrī

Juridiskās personas maksātnespējas lietas izskatīšanas īpatnības

- Administratora statuss maksātnespējas procesa lietā no ierosināšanas brīža līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai (CPL 363.¹⁰ panta ceturtnā daļa, CPL 363.¹³ panta trešā daļa).
- Šajā lietas stadijā administrators nepiedalās, un uz tiesas sēdi, kurā tiek izskatīts maksātnespējas procesa pieteikums, netiek aicināts (CPL 363.¹¹ panta pirmā daļa).
- Trūkums – tiesai nav iespējams iegūt neitrālas personas viedokli par maksātnespējas procesa pieteikumu vai juridiskās personas mantisko stāvokli. Tiesai jāvadās tikai no maksātnespējas procesa pieteikuma, kā arī parādnieka iebildumiem un pierādījumiem (CPL 363.¹⁰ panta otrā daļa).
- Netiek piemērots «bilances tests» (parādsaistības pārsniedz aktīvus), kāds tas bija CPL redakcijā līdz 01.10.2010. Tādējādi pastāv iespēja pieteikuma iesniedzējam vai parādniekam maldināt tiesu par faktisko parādnieka mantisko stāvokli (SIA «Palink» maksātnespējas lieta, AT Senāta 07.03.2012. lēmums lietā Nr.SPC-25/2012).

Fiziskās personas maksātnespējas lietas izskatīšanas īpatnības

- 2014.gada 25.septembrī Saeimā pieņemts likums «Grozījumi Maksātnespējas likumā», kas stāsies spēkā 2015.gada 1.janvārī, taču vēl joprojām nav pieņemti atbilstoši grozījumi Civilprocesa likumā.
- Ar minētajiem grozījumiem Maksātnespējas likumā ietverta tā dēvētā «ģimenes maksātnespēja» - fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt parādnieks kopā ar laulāto vai personu, ar kuru sastāv radniecībā vai svainībā līdz otrajai pakāpei (MNL 131.panta pirmās daļas 1.punkts, 133.panta pirmās daļas 3.punkts).
- Vai šādā gadījumā jāmaksā valsts nodeva kā par vienu maksātnespējas procesa pieteikumu (CPL 34.panta pirmās daļas 3.punkts), vai arī jāmaksā valsts nodeva atbilstoši pieteicēju skaitam? Līdzīgas neskaidrības varētu būt arī attiecībā uz maksātnespējas procesa depozītu.
- No 01.01.2015. būs neskaidrības attiecībā uz CPL 363.²³ panta otrās daļas kopsakarībā ar CPL 133.panta piemērošanu (pieteikuma atstāšana bez virzības).

Juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas lietas izskatīšanas procesa nepilnības (1)

- Tiesas nolēmumi maksātnespējas procesu lietās nav pārsūdzami, izņemot lēmumu par administratora atcelšanu un lēmumi par izsoles akta apstiprināšanu (CPL 363.²⁸ panta devītā daļa; CPL 363.¹⁴ panta divpadsmitā daļa).
- Tiesas spriedums tiesiskās aizsardzības procesa lietā nav pārsūdzams (CPL 341.⁶ panta astotā daļa).
- Pastāv atšķirīga tiesu prakse maksātnespējas procesa jautājumos, ko rada atšķirīga tiesību normu interpretācija un piemērošana dažādās tiesās.
- Nolēmumu pārsūdzība nodrošinātu vienotas prakses izveidošanu, novērstu “sāpīgas” kļūdas maksātnespējas pasludināšanā (SIA “Palink” maksātnespējas lieta), veicinātu sabiedrības uzticēšanos lietu izskatīšanai.

Juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas lietas izskatīšanas procesa nepilnības (2)

- Administratori ir atbrīvoti no tiesas izdevumu (CPL 33.panta otrā daļa) samaksas prasībās, kas celtas to personu labā, kurām pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process un fiziskās personas maksātnespējas process, kā arī iesniedzot juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu (CPL 43.panta pirmās daļas 10.punkts).
- CPL neregulē jautājumu par administratora atbrīvošanu no ar lietas vešanu saistīto izdevumu samaksas (CPL 33.panta trešā daļa).
- Tiesāšanās izdevumu piedziņa – nav pamata to piedziņai no administratora, jo administrators neceļ prasību savā labā, bet uz likuma pamata pārstāv parādnieku un aizstāv gan parādnieka, gan kreditoru tiesības un ar likumu aizsargātās intereses. Neskaidrs administratora procesuālais statuss, iespējama analogija ar CPL 88.panta pirmo daļu un 127.panta trešo daļu.

Juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas lietas izskatīšanas procesa nepilnības (3)

- Maksātnespējas procesa uzdevums – uzturēt komerciesiskās apgrozības ātrumu (Maksātnespējas likuma 6.panta 6.punkts).
- Administratora celtās prasības saīsinātā termiņā izskata tikai noteiktu kategoriju lietās – CPL 149.panta desmitā daļa.
- CPL neparedz tiesiskus instrumentus maksātnespējas procesa principu nodrošināšanai – nav noteikts saīsinātais termiņš visu kategoriju lietās, kur iesaistītas maksātnespējīgas personas.

Juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas lietas izskatīšanas procesa nepilnības (4)

- Tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa lietas tiek skatītas sevišķā tiesāšanas kārtībā (CPL sestā sadaļa, 45.¹-46.² nodaļas).
- Lietās nedrīkst pastāvēt strīds par tiesībām; ja tāds pastāv – pieteikums atstājams bez izskatīšanas vai tiesvedība apturama (CPL 258.pants).
- Kāda ietekme uz sevišķā tiesāšanas kārtībā skatāmu lietu ir administratora viedoklim par kreditora prasījuma pirmšķietamo (*prima facie*) pamatotību tiesiskās aizsardzības procesa lietās (Maksātnespējas likuma 43.pants redakcijā no 01.01.2015.)?

Juridiskās personas un fiziskās personas maksātspējas lietas izskatīšanas procesa nepilnības (5)

- Administratora darbības uzraudzību veic gan Maksātspējas administrācija, gan tiesa (CPL 363.¹⁷ pants, CPL 363.³² pants).
- Maksātspējas administrācijas lēmumi pārsūdzami tiesā, tātad gala lēmumu jebkurā gadījumā pieņem tiesa (CPL 363.¹⁹ pants, CPL 363.³⁴ pants).
- Ne vienmēr viegli nošķirama Maksātspējas administrācijas un tiesas kompetence administratoru darbības uzraudzībā (piemēram, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 28.jūnija lēmumu lietā Nr.SPC-33/2013).
- Efektīvākai un operatīvākai procesa norisei administratoru darbības uzraudzībā būtu pastiprināma tiesas kompetence.

Juridiskās personas un fiziskās personas maksātspējas lietas izskatīšanas procesa nepilnības (6)

- Būtiskas izmaiņas maksātspējas procesa regulējumā stāsies spēkā 01.01.2015. (25.09.2014. grozījumi Maksātspējas likumā).
- Izmaiņu ieviešanai nepieciešami grozījumi CPL Saeimā nav pieņemti.
- Tiesas rīcība no 01.01.2015. – interpretācija, analogija, tiesību tālākveidošana?
- Riski – dažāda tiesu prakse dažādās tiesās; neskaidrība procesa dalībniekiem; pārmēti tiesas spējai efektīvi aizsargāt personu intereses.

Risinājumi

- Steidzama CPL grozījumu pieņemšana Maksātnespējas likuma grozījumu ieviešanai.
- Administratora iesaistīšana maksātnespējas procesā uzreiz pēc lietas ierosināšanas – palīdzības nodrošināšanai tiesai (kā CPL 89.pants, APL 183.pants «amicus curiae», ST likuma 22.panta trešā daļa «pieaicinātā persona»).
- Parādnieka vispārējās maksātspējas izvērtēšana pirms sprieduma taisīšanas.
- Specializētu tiesu izveidošana maksātnespējas procesa un tiesiskās aizsardzības procesa lietu izskatīšanai.
- Tiesas kompetences paplašināšana administratoru uzraudzībā.
- Procesuālu līdzekļu paredzēšana maksātnespējas procesa mērķu sasniegšanai.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Kontaktinformācija:

Tālrunis: 67814250

administratori@administratori.lv

www.administratori.lv

